

Інформація
про хід виконання обласної Програми поліпшення вивчення
української мови у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням
мовами національних меншин
у 2018 році

Метою Програми поліпшення вивчення української мови у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин є створення належних умов для поліпшення вивчення української мови в закладах загальної середньої освіти із навчанням мовами національних меншин, розвитку і розширення сфери її функціонування, виховання шанобливого ставлення до неї.

Основними завданнями Програми є:

зміцнення статусу української мови як державної;

розширення функціонування української мови;

визначення дієвих заходів щодо поліпшення стану вивчення української мови в закладах загальної середньої освіти із навчанням мовами національних меншин;

створення достатньої організаційної, кадрової, фінансової, науково-методичної та матеріально-технічної бази для забезпечення оптимальної ефективності процесу вивчення української мови з метою досягнення високого рівня володіння нею випускниками;

створення і видання підручників нового покоління та навчально-методичної літератури до них, розширення словникової бази.

З метою створення належних умов для вивчення державної мови у закладах освіти з навчанням мовами національних меншин з 2014 року в Закарпатській області проводиться регіональний експеримент „Поглиблене вивчення української мови в 5 – 9 класах у загальноосвітніх навчальних закладах (класах) з угорською мовою навчання”. У 2017/2018 навчальному році в експерименті брали участь 47 шкіл, 149 учителів української мови і літератури, 2667 учнів.

Для системної реалізації проекту в 2018 році за кошти обласного бюджету, передбачені на виконання Програми, у сумі 170,0 тис. грн було надруковано підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти (класів) з навчанням угорською мовою накладом 707 екземплярів.

Упродовж 2018 року педагоги області стали активними учасниками науково-практичних конференцій, семінарів, тренінгів, засідань за круглим столом з питань удосконалення освітнього процесу, впровадження у навчально-виховну практику закладів освіти з навчанням та вихованням мовами національних меншин новітніх педагогічних та наукових технологій, інтеграції національної освіти і культури у європейський освітній простір.

У рамках проекту „Діалог заради реформ та суспільного єднання в Україні”, що проводиться за сприяння Міністерства освіти і науки України та Офісу Координатора проектів ОБСЄ в Україні, 22 – 23 лютого 2018 року в м. Ужгород відбувся Третій діалог „Можливості багатомовної освіти. Діалог: учні, школа, громада”, учасниками якого стали педагогічні працівники

закладів освіти з мовами навчання національних меншин та представники Закарпатського угорськомовного педагогічного товариства. Відповідно до програми діалогу 22 лютого в м. Берегово з участю представників Міністерства освіти і науки України та Українського центру оцінювання якості освіти відбулася нарада-семінар з окремих питань організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти з навчанням угорською та румунською мовами у 2018/2019 навчальному році, а також про особливості проведення зовнішнього незалежного оцінювання у 2017/2018 навчальному році.

Зазначене питання також обговорювалося в рамках візиту заступника міністра освіти і науки України Павла Хобзея до м. Берегово та Берегівського району 23 березня 2018 року, де на базі Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II відбулася зустріч із освітянами району та міста, у якій взяли участь також фахівці Міністерства освіти і науки України, департаменту освіти і науки Закарпатської обласної державної адміністрації, Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти, а також незалежний експерт Ради Європи Жан-Марі Вьорлінг.

30 травня на базі Державного вищого навчального закладу „Ужгородський національний університет” у рамках проекту „Через діалог із нацменшинами – до врегулювання мовної ситуації в Закарпатті” проведено засідання за круглим столом „Сучасна мовна ситуація в Закарпатській області: стан і перспективи”, участь у якому взяли представники закладів загальної середньої освіти з угорською мовою навчання, науковці ДВНЗ „УжНУ” та Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II.

12 – 13 липня у м. Берегово проведено Міжнародну науково-практичну конференцію „Освіта національних меншин у Середній Європі. Утворення національної шкільної мережі та її формування в Україні”. У роботі конференції взяли участь директори, заступники директорів з навчально-виховної роботи, педагоги-організатори закладів загальної середньої освіти області з навчанням мовами національних меншин.

7 – 8 червня та 16 – 17 жовтня 2018 року за підтримки Міністерства освіти і науки України, у співпраці із Міністерством освіти Альберти (Канада) на базі Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти проведено семінари для вчителів початкових класів закладів області з навчанням мовами національних меншин з питань методики навчання української як державної (другої) мови.

25 – 26 жовтня у м. Ужгород у рамках співпраці Міністерства освіти і науки України з Офісом Координатора проектів ОБСЄ в Україні проведено VI-й діалоговий захід „Дорожня карта: виклики та можливості для мов національних меншин”, у рамках якого відбулася нарада-семінар педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти з навчанням угорською мовою щодо особливостей вивчення угорської мови і літератури, зарубіжної літератури та української мови в основній та старшій школі у 2018/2019 навчальному році.

Для забезпечення реалізації прав і свобод національних меншин у сфері здобуття освіти всіх рівнів, відповідно до Правил проведення I, II, III етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у Закарпатській області, затверджених наказом департаменту освіти і науки облдержадміністрації 24.10.2017 № 276, зареєстрованого Головним територіальним управлінням юстиції у Закарпатській області 25.10.2017 за № 41/1249, за рішенням журі у разі потреби предметно-методичні комісії на всіх етапах проведення олімпіад забезпечують переклад завдань мовою національних меншин. Крім того, щороку проводяться I – IV етапи олімпіади з угорської, а також з румунської мов та літератур для ЗЗСО з відповідною мовою навчання.

У закладах освіти області впроваджується мультилінгвальне (багатомовне) навчання. Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України 08.02.2016 № 95 „Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів Закарпатської, Одеської та Чернівецької областей” дошкільному навчальному закладу № 42 (загального розвитку) Ужгородської міської ради та спеціалізованій загальноосвітній школі I–III ступенів № 4 із поглибленим вивченням словацької мови Ужгородської міської ради надано статус експериментальних закладів освіти всеукраїнського рівня. Дослідно-експериментальна робота на тему „Формування багатомовності дітей та учнів: прогресивні європейські ідеї в українському контексті” проводиться з метою перевірки ефективності застосування освітнього середовища нової якості.

До зазначеного проекту у 2018 році в якості спостерігачів долучилися Виноградівська загальноосвітня школа I–III ступенів №3 імені Жігмонда Перені Виноградівської районної ради Закарпатської області та Білоцерківська загальноосвітня школа I–III ступенів Рахівської районної ради Закарпатської області.

На курсах підвищення кваліфікації педагогів закладів загальної середньої та позашкільної освіти систематично проводяться заняття (лекції, круглі столи, дискусії), спрямовані на формування в учнів толерантної поведінки, взаємоповаги, взаєморозуміння в умовах полікультурного соціуму. Питання формування національної самосвідомості, поваги до державної мови, традицій українського народу та української культури виносяться на конференції з обміну досвідом роботи, входять до переліку тематики випускних робіт слухачів.

З метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин, відповідно до Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників оновлено навчально-тематичні плани курсів підвищення кваліфікації при Закарпатському інституті післядипломної педагогічної освіти. Комісією з української мови Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки

України схвалено для використання Програму з української мови для вчителів, які викладають загальноосвітні дисципліни у закладах освіти з мовами навчання національних меншин (автори: Гнаткович Т.Д., завідувач кабінету методики викладання суспільно-гуманітарних та художньо-естетичних дисциплін ЗППО, Шумицька Г.В., декан філологічного факультету ДВНЗ „УжНУ”).

За підтримки культурних товариств та громадських організацій нацменшин для дітей щорічно організовується літній відпочинок в таборі рідної мови на території Угорщини та Словаччини, зустрічі шкіл-побратимів Закарпаття та сусідніх країн.

Укладено угоду про співпрацю терміном на 5 років між середньою школою м. Соконд (Румунія) та навчально-виховним комплексом „Хижанська загальноосвітня школа I-III ступенів – дошкільний навчальний заклад” Виноградівської районної ради Закарпатської області, у рамках якої у жовтні 2018 року було організовано екскурсію для вчителів та учнів НВК до Повітового музею м. Сату-Маре, а у листопаді представники румунської сторони відвідали музей ткацтва у закладі освіти. Також у грудні відбулася зустріч на свято Миколая та обмін подарунками між учнями та вчителями цих закладів.

Вільному розвитку, збереженню давніх національних традицій та звичаїв, прояву духовної самобутності сприяє проведення спільно з національними товариствами різноманітних заходів. Серед інших – конкурс декламації словацької поезії та прози „Чарівність казки”, конкурс румунської декламації та романсів імені Міхая Емінеску, національне румунське свято „Мерцишор”, дні угорської культури тощо.

Для популяризації вивчення державної та іноземних мов, належної підготовки і проведення літнього відпочинку учнівської молоді в області з 2015 року здійснюються заходи щодо організації літніх мовних таборів на базі закладів освіти районів (міст) області. З року в рік кількість мовних груп та чисельність у них дітей зростає. Найбільшою популярністю серед учнівської молоді користуються дво-, тримовні табори, у тому числі угорсько-українські, румунсько-українські, українсько-угорсько-англійські та інші.

Також залучаються діти і молодь з числа закордонних українців у літні табори України з метою їх ознайомлення з національними традиціями, літературою, історією України. На виконання розпорядження голови державної адміністрації департамент освіти і науки облдержадміністрації за рахунок коштів обласного бюджету у період 5 – 18 липня 2018 року забезпечив організацію відпочинку 26 дітей – учнів гімназії № 3 імені І. П. Котляревського з українською мовою навчання міста Бендери Придністровської Молдавської Республіки та супроводжуючих їх осіб (четверо) на базі Воловецької філії Закарпатського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді „Арніка”.

З метою поліпшення вивчення та викладання української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти із навчанням мовами національних меншин в освітній галузі здійснюється активна робота із покращення матеріально-технічної бази закладів освіти, створення належних умов для здобуття якісної освіти. У 2018 році для кабінетів української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти із навчанням мовами національних меншин за рахунок субвенції з державного бюджету придбано навчальне обладнання для кабінетів української мови і літератури для 54 закладів загальної середньої освіти I–III ступенів із навчанням мовами національних меншин на суму 8220,5 тис. гривень. Крім того, за рахунок коштів обласного бюджету придбано меблі для кабінетів української мови і літератури названих 54 закладів загальної середньої освіти I–III ступенів із навчанням мовами національних меншин на суму 274,1 тис. гривень.

Також у 2018 році для ЗЗСО з навчанням угорською та румунською мовами Міністерством освіти і науки України за кошти державного бюджету закуплено 4125 примірників двомовних словників (автор Бобкова О.С.), у т.ч. українсько-угорських і угорсько-українських для учнів 5 класу у кількості 1956 та для учнів 10 класу – 1607 екземплярів; українсько-румунських і румунсько-українських для учнів 5 класу у кількості 289 та для учнів 10 класу – 273 екземплярів.

Відповідна Програма є ефективною та потребує подальшої реалізації, оскільки її дія спрямована на зміцнення статусу української мови як державної, розширення функціонування української мови, створення і видання підручників нового покоління та навчально-методичної літератури, розширення словникової бази, розвиток освітньої галузі у напрямку підвищення якості освіти, поліпшення доступу до якісних освітніх послуг, запровадженню заходів з реалізації Концепції „Нова українська школа” тощо.